

Шанс Обами

Демократичні більшості в Конгресі й Сенаті можуть стати ключем до майбутніх успіхів нового президента США

Віктор КАСПРУК, політолог

Багатомісячні президентські перегони в Америці нарешті завершилися перемогою Барака Обами. Інаугурація Обами 20 січня 2009 року може стати не менш знаменним і знаковим явищем. Адже дуже символічно, що в рік святкування 200-річчя з дня народження Авраама Лінкольна, який сприяв скасуванню рабства в Сполучених Штатах (що в кінцевому підсумку привело

до руйнування расового політичного бар'єра) сорок четвертим президентом Америки став афроамериканець.

Барак Обама не має жодного виконавчого досвіду, але, отримавши політичний мандат довіри від американських виборців, 47-річний президент сповнений ентузіазму й намірів змінити на краще Сполучені Штати. Син чорного чоловіка з Кенії та білої жінки зі штату Канзас, вихований своїм дідусем і бабусею на Гаваях, провівши юність у пошуках своєї особистості, десантувався у світ безпрецедентної політичної відповідальності. І нині майбутня перша леді Мішель Обама і «перші діти» Малія Енн та молодша Наташа (або Саша, як звать її в сім'ї) готуються переїхати до Білого дому на 1600 Пенсільванія Авеню.

Можна сказати, що сьогодні Сполучені Штати стоять на порозі масштабних змін і те, що в Білий дім – уперше за всю історію Америки – потрапив афроамериканець, може великою мірою змінити стан речей у майбутньому. І зовсім не виключено, що сорок п'ятим або сорок шостим президентом США стане жінка. Адже «криголами» політичної емансипації Гіллари Клінтон і Сара Пейлін проломили кригу чоловічого політичного шовінізму. Однак президентські вибори-2008 змінили не тільки Америку – вони змінили весь світ. І перемогу Барака Обами значною мірою можна порівняти з перемогою на виборах Нельсона Манделі.

Втім, існує велика небезпека, про яку варто говорити вже в перші дні перемоги кандидата від Демократичної партії. Найбільше побоювань викликає те, що сьогодні на переможця виборів покладають нереально високі очікування. І тут варто пригадати той факт, що народ може найбільше відторгати тих, на кого поставив надвисоку ставку й покладав завеликі надії. Адже суперпопулярність Барака Обами – це міфологізація його образу, створена за довгі місяці напружених президентських перегонів телебаченням та іншими засобами масової інформації.

Радикальні ідеї неможливо реалізувати за день, тиждень, місяць чи навіть рік. Водночас уже зараз від деяких американських експертів можна почути твердження, що сподівання, які в США взяли гору

у свідомості наївних виборців, схильних вірити популістським обіцянкам, можуть незабаром стати причиною глибоких розчарувань під впливом впровадження радикальної соціалістичної політики в їхнє життя.

Нині з республіканського табору можна нерідко почути, що американці обрали президента, погляди якого не збігаються з поглядами більшості. До того ж, коли об'єднати його перемогу з контролем демократами Конгресу під керівництвом Ненсі Пелосі і Гаррі Ріда, то ви отримаєте рецепт катастрофи. А деякі особливо злі на язик жартівники дійшли до того, що почали говорити: «Ласкаво просимо до Сполучених Соціалістичних Республік Америки», натякаючи на те, що це визначення майже дотягує до назви колишнього СРСР.

Але «хвороба» американської політики може полягати не в цьому. Після того як Барак Обама здобув 4 листопада велику перемогу, всі національні bastiони влади в США – Сенат, Палата представників і Білий дім – опиняться в руках Демократичної партії. А це вже стає дещо схожим на зразки політичної одноставності в комуністичному Радянському Союзі. Адже цілком очевидно, що полі-

Перспективи президентства Барака Обами подібні до перспектив президентства Франкліна Рузвельта, коли Демократична партія одержала контроль над Конгресом

тичне життя країни значно краще обслуговується, коли гілки влади поділені між різними політичними партіями.

З другого боку, не варто забувати, що президент Барак Обама приходить до влади в надзвичайно важкий для Сполучених Штатів час, адже подібного випробування на міцність Америка не знала від часів Великої депресії. Тому демократичні більшості і в Конгресі, і в Сенаті можуть стати ключем до майбутніх успіхів нового президента, команда якого потребуватиме швидкого й оперативного прийняття законів, що мають сприяти виведенню країни з кризи. Певною мірою ситуацію для Барака Обами можна порівняти з початком президентства Білла Клінтона в 1992 році, коли демократи отримали контроль над Білим домом і Конгресом. Водночас демократи

прагнуть уникнути виборів нового спікера законодавчої палати, пам'ятаючи, що саме це призвело до втрати ними впливу після виборів до Конгресу 1994 року. Можливо, це і є однією з причин, з яких спікер Палати представників Ненсі Пелосі обіцяла стримувати лівий крен і проводити діяльність, якої від неї вимагають ліберали в партії. Бо, як вважає сама Ненсі Пелосі, «країна має регулюватися зсередини. Ми повинні об'єднувати людей для досягнення консенсусу з рішень, що є життєстійкими і прийнятними для американського народу».

Проте не варто скидати з політичних терезів те, що в обох палатах існує великий блок консервативних демократів, які цілком здатні гальмувати й підставляти підніжку рішенням, що їх пропонуватимуть союзники Барака Обами – спікер Палати представників Ненсі Пелосі і лідер демократичної більшості в Сенаті Гаррі Рід. А вже після 14 років домінування республіканців у Конгресі і правління республіканського президента Демократична партія перебуває під великим тиском обіцянок, які вона давала своїм виборцям ще задовго до того, як Барак Обама розпочав свій тріумфальний похід на Білий дім. І, як вважають самі демократично-конгресмени, якщо «ми сконцентруємо свою увагу на питаннях економіки, зайнятості, охорони здоров'я, освіти, охорони довкілля, то ми не помилимося». На їхню думку, Обама мусить докласти зусиль для співпраці обох

партій, а це означає подивитися, чи готові вони до співпраці в таких питаннях, як освіта й імміграція. Як наголосив сенатор Джо Ліберман, «тепер, коли вибори пройшли, час покласти край фанатичним поглядам, що розводять нас у різні боки, згуртувати націю для вирішення важких проблем, з якими ми стикаємося, і зробити нашу благословенну землю сильнішою та безпечнішою».

У певному сенсі перспективи, що відкриваються перед президентством Барака Обами, подібні до перспектив початку президентства Франкліна Рузвельта, коли Демократична партія одержала контроль над Конгресом, що дало президентові можливість, отримавши владні повноваження, одразу ж розпочати впровадження своєї програми, яка мала назву «Новий курс». Ця про-

Грама стала найважливішою подією в кризові часи Сполучених Штатів. Вона змінила весь устрій державного апарату, ставлення держави до людей і точку зору щодо соціального захисту населення Америки. Одним із найважливіших досягнень «Нового курсу» стало й утворення такої нової правової галузі, як адміністративне право.

Однак слідування реалістичним підходам після справді історичного дня виборів 2008 року змушує виборців поставити запитання: що робитиме Барак Обама в перші 100 днів перебування при владі й що це означатиме для американців? Чи зможе він повторити успіхи Франкліна Рузвельта, покажуть результати перших 100 днів президентства. Адже медовий місяць захоплення новим президентом пройде дуже швидко, й кредит довіри до нової адміністрації може почати танути. А вже зараз повірити в Обаму готові навіть деякі з тих виборців, які рішуче підтримали Джона Маккейна. Проте, якщо Обама їх розчарує, вони так само швидко дистанціюються від нього.

Очевидно, що Барак Обама є блискучим політиком, який переміг у великій кампанії, однак американці не мають реального поняття про те, як він керуватиме величезною федеральною бюрократією, надаватиме медичну допомогу 47 мільйонам американців, що не мають медичної страховки, виводитиме США

на шлях до енергетичної незалежності й знижуватиме податки для тих категорій громадян Америки, які заробляють менш як 250 тис. дол. на рік.

Американці не знають також, яким чином новий президент долатиме глобальну економічну кризу, що привела країну до глибокого економічного спаду, як він виходитиме з війн в Іраку та Афганістані, контролюватиме ядерний Пакистан, що весь час тяже до ісламського екстремізму, вирішуватиме питання з Іраном, який не бажає поступатися «ядерними принципами», з Росією, що, відроджуючись, починає грати м'язами. А ще можна пригадати тривожну реалію глобального потепління, що являє собою найбільшу загрозу у світовій історії.

Найголовніше питання в цьому контексті – чого можна сьогодні очікувати

«Ми збираємося нарешті привести війну в Іраку до відповідального завершення»

від Барака Обами? Розумні політичні лідери ретельно розглядають аналіз тієї чи іншої ситуації, наданий фахівцями, розглядають їхні варіанти і потім приймають остаточне рішення. Сьогодні Америці конче потрібно дуже швидко змінити свою економічну політику. Вже протягом кількох тижнів Обама займається вивченням процесів руйнації економіки, аби одразу ж після офіційного вступу на

президентську посаду його економічна команда почала діяти по всіх напрямках. Барак Обама – вмілий комунікатор, і це вміння йому знадобиться. Президентів доведеться виправляти відносини США з рештою світу. Йому доведеться розповісти американцям про економічні істини, про які вони не хочуть чути. І хоча американці традиційно очікують від своїх президентів занадто багато, нині вони готові дати шанс сорок четвертому президентів Сполучених Штатів і побажати, на що він здатен.

Втім, незважаючи на те, що жоден із політиків не здатен виконати всіх даних ним під час виборчої кампанії обіцянок, існують деякі ознаки того, що Баракові Обамі в президентському кріслі вдасться поліпшити життя в Сполучених Штатах і цілому світі. Передусім варто звернути увагу на те, що він інтелектуальний політик, який продемонстрував великі дипломатичні здібності в процесі своєї передвиборної кампанії. Це політик, який не рубатиме з плеча у відповідь на будь-яку загрозу, що може виникнути у світі, як це робив усі 8 років свого президентства Джордж Буш. Обама діятиме виважено й мудро. Окрім того, на тлі некомпетентності і реакційності Буша-молодшого новий президент легко набиратиме «політичні бонуси» у світовій політиці. А вже в роки правління сорок другого президента Сполучених Штатів Білла Клінтона Америка була сильна не зброєю, а дипломатією, а саме дипломатія може зробити світ кращим і справедливим.

Якщо ж спробувати проаналізувати, якими на сьогодні є стартові можливості Барака Обами на початку його президентства, то тут американська політика зіграла з ним приємний жарт. А вже з огляду на те, що за багатьма визначеннями Джордж Буш був одним із найгірших президентів за всю історію Сполучених Штатів, Барак Обама отримує з рук бушівської адміністрації велику фору. Інше питання, чи зможе він вдало розпорядитися нею. Оскільки, принаймні протягом першого року при владі, він перебуватиме в тіні провального президентства Джорджа Буша й це позитивно підкреслюватиме всі його політичні та економічні ініціативи й починання.

Барак Обама спромігся сколихнути Америку. Його перемога виходить за

межі раси, культури, сексуальної орієнтації, статі, віку. Він дав нову надію нації, яка за останні роки отримала багато проблем, що їх необхідно терміново й оперативно вирішувати. Це і медико-санітарна допомога, й економічне зубожіння населення, і проблема досі не завершеної війни в Іраку. Обама дає американцям надію на вирішення цих проблем і переформатування їхнього життя на заможне.

Після невдалого президентства Джорджа Буша Америка нагадує хвору людину, яка перебуває в шоковому стані від поставлених їй численних діагнозів. Яка постраждала від багатьох хвороб: економічного спаду, втрати робочих місць, навислої над нею можливості втрати житла через неспроможність повернути кредит. У цьому сенсі Барак Обама взяв на себе роль лікаря, але те, що він пообіцяв американцям бути хорошим лікарем і «лікувати» їх з любов'ю, ще нічого не означає. Його «лікування» оцінюватимуть за конкретними результатами, а якими вони будуть – покаже лише час. Обама приніс проблиск надії під час світового економічного спаду, проте, аби зупинити спад, потрібні професійні дії чітко налагодженої команди однодумців.

Переглядаючи американські й світові засоби масової інформації, додиш думки, що Сполучені Штати і весь світ після перемоги Обама перебувають у повному екстазі й одночасно б'ють на сполох. Адже повномасштабні зміни в Америці здатні великою мірою вплинути й на ситуацію на планеті. А от якими будуть ці зміни, то вже інше питання. Щоб побачити їх перші результати, потрібні 2–4 роки, а може, й більше. Тому всі мають набратися терпіння і витримки. Адже це були не просто вибори, а потужний сигнал до світового співтовариства про більш мирне і дружнє співіснування. Це також потужне звернення до людей різних рас і культур, аби вони усвідомили, що світ змінюється і кожен може зробити свій внесок, аби він став кращим, ніж будь-коли. Це час відновлення високої думки про Сполучені Штати в багатьох людей по всьому світу, які покладають на Барака Обаму великі надії. Оскільки виникають можливості для утвердження відповідального ставлення за ліквідацію голоду та злиднів на планеті.

Схоже, що американці уявляють Барака Обаму в ролі таких великих американських президентів, як Джон Кеннеді і Рональд Рейган. А його політична місія набуває особливого значення, оскільки він переймає до своїх рук найбільшу владу у світі в час глибокої світової економічної кризи та виснаження нафтових родовищ. Обама доведеться серйозно подумати про необхідність переходу на альтернативні джерела енергії.

Певна річ, на нового американського президента покладаються і великі надії щодо просування мирного процесу на Близькому Сході, і в нього з'являється шанс зробити для цього більше, ніж було зроблено відтоді, як президент США Джим Картер перебував при владі. Хочеться сподіватися, що президентство Барака Обама стане чинником стабілізації в гарячих точках світу. Від нього очікують дуже багато, бо йому належить в екстремому режимі компенсувати втрати, завдані правлінням Джорджа Буша. Нині світові лідери сповнені ентузіазму від обрання Обама. Тож він мусить узяти на себе відповідальність і зобов'язання відкрити нову сторінку співпраці з ними.

Для громадян США Барак Обама став справжнім прикладом утілення американської мрії. Це людина, яка фактично зробила сама себе і яка завжди говорила те, що думала. Політик, який здатен

втїлити в життя ті фундаментальні для подальшого розвитку Америки речі, що їх так довго ігнорувала адміністрація президента Джорджа Буша. Американці сподіваються, що Обама-президент зможе зрушити з мертвої точки такі нагальні проблеми, як освіта, наука і медичне забезпечення громадян країни. Барак Обама має велике політичне енергетичне поле, він прагне докорінних змін у Сполучених Штатах, і тепер лише від самих американців залежатиме, чи скористаються вони цією енергією і чи стануть активними учасниками змін у своїй країні. Незалежно від політичних уподобань і пріоритетів, раси, релігії або статі.

Як вважає головна конкурентка нового президента в Демократичній партії Гіллари Клінтон, «з президентом Обамою і нашою більшістю в Конгресі ми можемо повернути нашу економіку до нормального стану. Ми збираємося впевнитися, що кожний чоловік, жінка і дитина в Америці матимуть доступ до охорони здоров'я. Маючи сильну й ефективну нову політику ми будемо просуватися до нетрадиційних енергоносіїв і створимо мільйони нових робочих місць у цій галузі. Ми збираємося нарешті привести війну в Іраку до відповідального завершення. І відновити відносини Америки з нашими союзниками по всьому світові».

